

beschikkingen om-
aakt. Ze heeft dit
oogpunt van het
t zij bepaalde, die
aan de Kerken, die
onken worden, dat
hand werden ge-
et deels om de be-
te handhaven,
an deze goederen
misbruik maakten,
te verkrijgen. Beide
tot de taak der
en hebben niets te
ig, waarin de Over-
k stond.
staat het met de
elen, die de Over-
ten opzichte van
dijke goederen ge-
eheid zelve heeft,
den trof, zich niet
heidsgezag zonder
wee gronden aan-

roef en diefstal worden beschuldigd. En wat
anders heeft de Nationale Vergadering in
1798 gedaan, toen zij na het voogdijchap
over de Kerk te hebben neergelegd, de
goederen der Kerk, die onder haar beheer
waren, tot nationaal eigendom heeft ver-
klaard?

Dr. H. H. K.

Kootwijks Scholen

In hartelijken dank ontvangen uit Rotterdam
een Postique groot f 10. Naam Dubbelem.

Dr. J. H. HOUTZAGERS, Voorzitter Best.
Arnhem, Velperweg 88.

Leestafel.

Dr. A. G. HONIG, hoogleeraar aan de Theo-
logische School te Kampen, SCHRIFT EN ER-
VARING, J. H. Kok, 1920, Kampen.

II.

Gaat het eerste deel dezer Studie over het
ontstaan of de wording der Ervaringstheologie,
het tweede deel gaat over het verloop der
Theologie en ook daarvan geeft Dr. HONIG
een steeds objectief gehouden beschrijving
(p. 47-75).

Al dadelijk wijst hij er op, dat men moet
onderscheiden tusschen de ERVARINGSTHEOLOGIE
zelf, waarin, met HOFMANN en FRANK, die
Theologie ontstond en, wat hij op p. 66 noemt
haar „hoofddoelacht“.

Met den dood van FRANK in 1894 heeft die
School „haar afsluiting gevonden“ en op een
enkele uitzondering na „aansluitend wel geen
Toenloof van naam meer zonder belangrijke
wijzigingen hare Theologie“.

Haar „hoofddoelacht“, die men reeds bij
SCHLEIERMACHER vindt, volgens wien de Religie
is „een immutabels Erleben des Göttlichen“
en mutatis „de Dogmatiek g-houden is aan
het persoonlijk leven“, bleef echter in de nieuwe
Theologie, zoals zij in DUITSLAND en elders
beoefend wordt, invloed oefenen.

Na een korten excursus over SCHLEIERMACHER,
komt HONIG weer op het onderwerp van deze
zijn Studie en teekent dan het verloop der
Ervaringstheologie.

In zijn Inleiding aangegeven HONIG dit tweede
deel als „iets over het historisch verloop der
Ervaringstheologie aanstippen“.

Al te bescheiden.

Want ook in dit deel is de vakman aan het
werk, die, volkomen met zijn onderwerp ver-
trouwd, het niet maar even aanroert, doch er
in doordringt en aldus een overzicht biedt dat
het inzicht en verheldert en verrijkt.

Ook daarvoor moet ik weer verwijzen naar de
Studie zelf en mij beperken tot de vermelding,
dat eerst ook zij, die zich „Biblicisten“ noemen,
gelijk CLEMENS en KÄHLER, omdat ze „de in de
H. Schrift neergelegde religieuze ervaring van
bijbelsche personen als dominees beschouwen“,
in dit overzicht een plaats krijgen. Uitvoerig
wordt daarna behandeld over L. IMHOLS te
Erlangen eerst leerling en dan opvolger van
FRANK, thans professor te Leipzig en wiens
verschil maar ook overeenkomst met FRANK
wordt uiteengezet. Als in nauwer of meer ver-
wijderd verband met de ERVARINGSTHEOLOGIE
staan, worden dan achtereen volgens B. SPÖCK-
ERWALD en BACHMAN, de tweede generatie der
ERVARINGSTHEOLOGIE verder STANGEN OTTINGEN;
dan de Theologie waarover gaat DE MODERNE
POSITIEVE THEOLOGIE in DUITSLAND, de disserta-
tie waarmee J. THUIS in 1917 zich aan de
Vrije Universiteit den doctoraal verwerft;
ten laatste DUNKMANN en diens in 1918 ver-
schenen dogmatiek: „Der Christliche Gottes-
glaube“. Van dezen schrijft HONIG op p. 63:
„Ook hij betuigt zijne instemming met de hoofd-
gedachte der ERVARINGSTHEOLOGIE. Volgens hem,
hebben met een „richting“ IMHOLS, HOFMANN
en FRANK de Theologie opgezet als een ervarings-
wetenschap, die een eigendommelijke inhoud
van Christelijke ervaring tot grondslag heeft.“

Na te hebben geschetst het verloop der Er-
varingstheologie in DUITSLAND, voortvoert
zij alhaas een tegenstelling vormt met wat men
in de taal van het dagelijksche leven de „moderne
Theologie“ noemt en ook met „de Ruchlaan-
sche Theologie“, vestigt Prof. HONIG nog de
aandacht zijner lezers op het werk van GASTON
FROMMEL, die, op jeugdigen leeftijd, als hoogle-
raar aan de Universiteit van Genève in
1915 overleed. Ook van dit werk, „L'EXPERI-
ENCE CHRETIENNE — UN COURS DE DOGMA-
TIQUE“, wordt een exposé gegeven waarin Prof.
HONIG o.m. zegt: „Frommel is in engeren zin
geen opvolger van FRANK geweest. Maar
niet minder krachtig dan FRANK heeft hij be-
leefd gevoerd voor de stelling, dat de Theologie
moet worden opgebouwd op den grondslag der
Christelijke ervaring“.

Op p. 66 schrijft Prof. HONIG: „Onvolledig
zijn mijn schetsen blijven, wanneer ik geheel naliet
er aan te herinneren, hoe de hoofddoelacht
van FRANK ook ten oorzaken groten invloed
beleef, inzonderheid omdat de ethische richting
haar deels“.

Eens in zijn ETHISCHE OF GEREFORMEERDE
uit 1915, toont de schrijver in deze Studie aan,
dat VIKER de vader der ethische richting is, en
dat diens gedachten ten oren op meer populaire
wijze door BAKTS („Sichelijke Uren“), en op
wetenschappelijk terrein door DANIEL CHANTREPE
DE LA SABBAYE (die „t minst in zijn boek „de
Theologie des verstands en de Theologie des
gewetens“, zijn gepropageerd).

Op p. 4 vijftal bladzijden aan VALETON ge-
wijd (167-171), wordt dan betoogd, dat deze,
wijl „ook hij zich op de ervaring beroept en
op haar het gebouw der Theologie optrekken
wil, in beginsel met FRANK op een lijn staat“.

Voor dit betoog beroept Dr. HONIG zich op
VALETON's „Toespraken“.

Ook op die uit 1903 in wier „Aanteekening-
en“ VALETON erkent, dat BAVINCK in zijn „De
Theologie van Prof. DANIEL CHANTREPE DE
LA SABBAYE“ niet onjuist heeft: „Trinitie, per-
sonaliteit des Heiligen Geestes, zondeval, de
opstanding des Heeren, de wonderen worden
aangenomen, niet wijf de Schrift ze leert, maar
omdat zij wezenlijk elementen zijn van het ethisch
leven, dat zonder deze wegkwijnen en
vervallen zou.“

„In „GEOLOGIE, BISCH DER THEOLOGISCHE STUDIE“,
in 1880 gehouden, brengt HONIG naar voren, dat
VALETON daarin de opvatting van de ethische
richting, die de theologie laat rusten op den
grondslag der persoonlijke geloofsverzekerdheid,

tegenover de gereformeerde stelt, welke de the-
ologie laat rusten op de Heilige Schrift.

Uit de bekende toespraak van 1882: ERV
NIEUW WEGEN, citeert HONIG o.m. „VAN OOSTER-
ZEES moge in zijn tijd nuttig werk verricht heb-
ben, zijn methode kan niet meer de onze zijn“.
„Wij willen een dogmatiek voor onze dagen“.
„die zoo goed mogelijk een wetenschappelijke
uitdrukking geeft aan wat de Christelijke ge-
meente op grond van ervaring beleef“.

Ten laatste verwijst Dr. HONIG naar de brochure van
1909: DE ETHISCHE RICHTING waaruit hij citeert:
„Dat Jezus opgestaan is, moet blijken, al zouden
alle berichten die aangaande als historische docu-
menten gewaakt moeten worden, uit hegeen
er door tot stand is gekomen“. En op de laatste
van de vijf bladzijden aan Prof. VALETON gewijd,
schrijft hij: „Ten einde toe wordt dus niet op
de Schrift, maar op de ervaring of op het geloof
een beroep gedaan“ (p. 71).

Kortom dan over VALETON is HONIG over Prof.
J. H. GUNNING.

Aan des-n wijdt hij anderhalve bladzijde.

Al kan HONIG ook tot zekere hoogte toe-
geven, dat GUNNING minder subtiel was dan
VALETON, uit GUNNING, in 1890 verschenen en:
HET GELOOF DER GEREFORMEERDE ALS THEOLOGISCHE
MAATSTAF IN DE WISBEGERTE VAN DEN GODS-
DIENST, en uit diens tien jaren vroeger ver-
schenen BACINSELEN EN MEENINGEN, waarin
„GUNNING zich vooral tegen de Gerefor-
meerde kerste, toont hij aan, dat ook
GUNNING niet verwijst naar de Heilige Schrift
als maatstaf, maar naar „het geloof der ge-
meente, waarin de gemeenschappelijke ervaring
van allen, die ware Christenen zijn“, hare ver-
klaring vindt. Trouwens, ook VALETON verstaad,
zoals HONIG reeds op p. 79 had aangegeven,
onder „ervaring“ niet uitsluitend eigen, sub-
jectieve of individuele ervaring, waarvan hij zelfs
sprak als „ethische“, maar de „ervaring“ of
het geloof der gemeente.

Op het einde dezer schets van het verloop
der ERVARINGSTHEOLOGIE vindt de lezer nog
een halve bladzijde over Dr. GERRIT-KN'S bro-
chure uit 1912: HET GODS RECHT DER ETHISCHE
RICHTING. Uit deze brochure blijkt, dat ook
voor deren ethischen Theoloog niet de H.
Schrift, maar de ervaring het uitgangspunt is.

Hiermede is, in dit tweede deel zijner Studie,
Prof. HONIG weer terug bij wat hij in zijn
Inleiding schreef en wat ik hier nog eens,
daarbij enkele woorden omlijvend, wil vermelden.
„Om over religie en Theologie te kunnen
meespreken, moet ge wedergeboren zijn“.

„De nobele Theologen, die het eerst deze vaan
omhoog hieven, beoogden waarlijk niet het
gezag der Heilige Schrift te ondermijnen.
Ingeest. Ze wandelen op deze wijze de autori-
teit des Bijbels te kunnen steviger. Maar al
al werd dit bedoeld noch gered, al werd
zelfs het tegendeel gehoopt, toch is het meiter-
daad hierop uitgevallen. Zoo werd in klimmende
mate actueel de vraag: Is de Heilige Schrift
dan wel de ervaring het uitgangspunt op de
grondslag van religie en Theologie“.

„De Ervaringstheologie stelt het laatste“.

Na in dit tweede deel te hebben geschetst
haar verloop, of waarop zij is uitgevallen, en
geeft Prof. HONIG in het derde zijn beoordeeling
en belicht hij voor zijn lezers haar „onhou-
dbaarheid“.

DAARVAN IN MIJN SLUITARTIKEL OVER SCHRIFT
EN ERVARING.

G.

Voor Kinderen.

AAN VRAGERS.

Zonnesteels. — Sandwichman. —
Sdney. — Gen. 1:14.

Ik hoorde schrijft v. B. onlangs spreken van
de verschillende zonnesteels. Wat wordt daer-
mee bedoeld?

Door ons zonnesteel — om ons daarbij te
bepalen — verstaat men de gezamenlijke hemel-
lichamen die de zon tot middelpunt hebben.
Er zijn vijfdeels zulke hemellichamen als:

1. De zon.
2. De planeten of dwalsterren.
3. De maan of wachters der planeten.
4. De kometen of staarsterren.
5. De kleinere lichamen.

Hoe nu het zonnesteel is ingericht, daarover
hebben de geleerden in verschillende tijden ook
zeer verschillend gedacht, en van daar dat men
spreekt van onderscheiden zonnesteels, waar
het onze aarde betreft.

In de eeuwen vóór Christus leefde de beroemde
Oosterse sterrekundige Ptolemeus. Hij geloofde,
dat de aarde in 't middelpunt van het
heelal was geplaatst. Om de aarde liepen in
steeds wijder kringen achtereenvolgens de zon,
de maan en de vijf planeten, die toen bekend
waren.

Zestien eeuwen na Ptolemeus ontdekte
de sterrekundige Copernicus, die in Polen woonde,
hoe eegelijk ons zonnesteel is ingericht. Vol-
gens hem vormt niet de aarde maar de zon het
middelpunt. Om haar wendelen zich in al wijder
krijs n achtereenvolgens de planeten Mercurius,
Venus, de aarde, Mars enz. De maan draait
om de aarde. 't Is datzelfde 't welk nu altijd
geldt, en door alle waarnemingen bevestigd wordt.

Na Copernicus kwam nog de groote Deensche
sterrekundige Tycho Brahe met een nieuw
stelsel. Hij meende dat de aarde in het mid-
delpunt stond, en de zon met alle verdere pla-
neten zich om haar wendelde. Ook dit gevoelen
wordt thans algemeen verworpen.

Er zijn dus, als men het zoo noemen wil,
drie zonnesteels. Natuurlijk is er feitelijk maar
één, en dan zal Copernicus wel het dichtst bij
de waarheid zijn. Maar hierover wellicht later.

Wat is vraag A. P. een Sandwichman?

Sandwich is een Engelsch woord waarmee
onder anderen wordt aangeduid een boter-
hammetje, bestaande uit twee dunne sneeën
brood met plakjes vleesch er tusschen. Zulke
boterhammetjes werden indertijd ontdekt of uit-
gevonden door den Britschen graaf Sandwich,
en zijn naar hem genoemd.

La groote steden zijn men vaak een man
loopen, wiens borst en rug bedekt zijn met aan-
kondigingen in groote letters van de opzegg-
ing van een nieuwen winkel, van allerlei koopwaar,
van „merkbaarheden“ enz. Stellen nu de plakka-
ten van voren en van achteren het brood voor,
dan is de man zelf het vleesch, en vormt het ge-
heel een soort van Sandwich. Vandaar de naam
Sandwichman.

Ik las onlangs zegt R. R. dat te Wamsveld
bij Zutphen een gedenksteen was opgericht voor

den Engelschen bevelhebber Philip Sidney, die
daar gesneveld is, ongeveer drie-en-een-half
eue geleden. Maar was ons land toen met
Engeland in oorlog, en hoe ontstond de strijd
just bij Wamsveld?

Deze vraag verplaatst ons in de moeilijke
tijen vlak na den dood van Prins Willem I
(1584). Men had het bestuur over de Neder-
landen aan buitenlandse vorsten aangeboden.
Koningin Elisabeth van Engeland zond hulp-
troepen, en de graaf van Leicester zou waken voor
onze belangen. Zijn komst bracht echter weinig
voordeel.

De oorlog met de Spanjaarden woedde voort.
Onder Leicester's bestuur gingen verscheiden
steden door werkeloosheid der Engelsche hulp-
troepen verloren. Toen Zutphen belegerd werd,
wilde Parma deze stad van levensmiddelen voor-
zien. Philip Sidney, Leicester's heef, verwerf-
te zich bij deze gelegenheid een „onsterfelijken roem“,
en toonde, dat hem de post van Opperland-
voogd beter zou gevoegd hebben, dan zijn tro-
schen oom“.

De Spanjaarden met een aanmerkelijken voor-
raad van levensmiddelen tot Wamsveld, een half
uur van de stad, genaderd zijnde, ontstond hier
tusschen hen en de Engelschen een heete
schermutseling, waarin Sidney, moedig vech-
te, doodelijk in de dij gewond werd. Terwijl hij
op het slagveld van doort vermaachte, bood
men hem een flesch met water aan; doch hij
wees deze af met af, zeggende: „geef het aan
den armen soldaat naast mij; deze is meer te
beleggen dan ik.“ Weinige oogenblikken daarna
bleef hij zijn adem uit. Deze jeugdige held
schitterde zoo nog meer door zijn heldhaftig
dan door zijn zedigen, schrauder vernuft en uit-
stekende geleerdheid.

Het zal nu wel duidelijk zijn, hoe het kwam
dat de edele Sidney een Engelsch bevelhebber,
in Nederland bij Zutphen sneuvelde in een
tijd toen er juist bijzondere toenadering tusschen
Engeland en Nederland was.

Wat wordt, vraagt N. N. bedoeld met het
laatste deel van Genesis 1:14.

We lezen aldaar:
„En God zeide: Dat er lichten zijn in het
uipansel des hemels, om scheiding te maken
tusschen den dag en tusschen den nacht; en
dat zij zijn tot teekenen en tot gezette tijden,
en tot dagen en jaren.“

Bedoeld wordt, dat het Gode beviel heeft
de lichten aan het uipansel ook te stellen
tot bepaling van den tijd. Hoe dat geschiedt
is duidelijk. De loop der hemellichamen regelt het.

Een jaar is de tijd waarin de aarde haar
loop om de zon volbrengt.

Een maand is de tijd, dien de maan beoef-
voert haar kringloop om de aarde. Maand is
afgeleid van maan.

De vier kwartieren wijzen op de vier weken
in een maand. Een dag is de tijd waarin de
aarde zich eenmaal om haar as wentelt.

Gesteld dat de tijdsbepaling eens in de war
raakte, dan zou die toch dadelijk uit de hemel-
lichten weer in orde zijn te brengen. Ook is
hun stand overal waar te nemen. Van hoe
groot belang een vaste tijdsverdeling is, behoeft
ik wel niet te zeggen.

HOOGENBERG.

Buitenland.

Engeland. Toenadering.
In een Engelsch Christelijk blad lezen wij
het volgende:

„De predikant N. Rudnitzky, van het Joodsch-
Christelijk Getuigenis tot Israël, kwam onlangs
in dit land van Berlijn.“

Hij gaf een belangrijk verslag van een ver-
gadering, welke in het laatst van 1919 gehouden
werd in verband met de Evangelische Alliantie.
De samenkomsten werden gehouden in de
Johannes-Tuich Kirche; op den laatsten avond
waren drie duizend personen aanwezig. Bij die
gelegenheid gaf de voorzitter, de predikant
Grossmann, zijn wensch te kennen, dat de
predikant Rudnitzky aan de Christenen van
Groot-Britannië de hartelijke groeten zou
overbrengen van de Deutsche broeders. Als
teken van hartelijke instemming daarmede
stonden al de vergaderden op.

Mocht dit een voorteken zijn van een betere
verstandhouding tusschen broeders in Christus,
die door den oorlog van elkander waren ver-
vreemd, om niet te zeggen, die door den oorlog
tegen elkander in het haans gejaagd werden.

Duitsland. De toestand van het
Duitsche volk geschetst.

De uit de Oosters-provincies verbannen
Generaalsuperintendent Bernwits heeft naar aan-
leiding van het Kerstfeest een woord in het
licht gezonden, waarvan het volgende uittreksel is:

„De eeuwige God heeft een kerstfeest laten
komen, zoo ernstig als nauwelijks een van de
viele kerstfeesten, in welke het Duitse volk
zijn kerstliederen zong. Lange zwarte sluiers
hingen over de kerstfeesten, zodat het heldere
kerstlicht er nauwelijks door kon dringen. Onbe-
zorgde kinderen zingen nog, zij weten niet wat
er gebeurt is. De volkmassa's lachen of grijnen;
zij meenen bergopwaarts gekomen te zijn, en zij
niet de afgonden niet, in welke zij reeds ge-
vallen zijn. Het rijk is verbroken, het volk
verward, zijn orde is weg, zijn vijl is weg, o
God! zijn geweten is weg! Onze vijanden hebben
ons verslagen, en wij zijn onze eigene grieu-
geworden. Mijn volk, mijn volk, eenmaal in de
gebeelde wereld hoort geacht en nu tot een slaan
geworden in alle landen, eenmaal trots en fier
door zelfbewuste kracht, nu gekneveld en in
het vuil geworpen — hoe ziet u de Kerstnacht
terug? Gij volk der vrijheidsoorlogen, die
Arad en Fichte, zij volk der vrijheidsoorlogen,
hoe staat gij thans onder uw kerstfeest?
„O God van den Hemel, merk hierop en wil u
onbarmhartig. Er is nog geen heil, nog altijd geen
keerpunt, wij moeten ons dieper sinken. En zij
bemerken het niet eens, zij zeggen: „wat klagen
de volkslieden dat het een boere tijd is? de
tijd is nog nooit zoo goed geweest, men
heeft nog nooit zoo weinig gebreid en toch
sooveel verdiend! Daarbij heeft menig ver-
standige het verstand verloren, en daar bij niet
veranderen kan, zet hij een vrolijk gezicht bij
het boere spel en zegt half lachend en half
wezend: „laat ons eten en drinken, want
morgen sterven wij!“

Zoo gaat Dr. Bernwits voort. Het komt ons
voor, dat hij den toestand van het Duitse
volk naar waarheid schetst. Mocht er een keerpunt
komen, en dit niet alleen in Duitsland!

Korea. Christenvervolgung.

Er is wellicht geen land ter wereld, waar het
Evangelie in deze eeuw zooveel triumpfen be-
haald heeft als Korea.

Maar ook daar heeft de oorlog zijn verwoes-
tende werking laten gevoelen.

Volgens het Journal Religieux van Neuchâtel
hebben de door president Wilson uitgesproken ge-
dachten omtrent de vrijheid der volken, die
helaas door de vredesconferentie niet in een
daad werden omgezet, ook op de Koreaanische
bevolking indruk gemaakt, zodat een beweging
ontstond. Men begon voor zich onafhankelijk-
heid en bevrijding van het Japanse juk te
vragen. Korea was een onafhankelijk Konink-
rijk met ongeveer zes miljoen inwoners, tot het
door Japan ongeveer 10 jaar geleden een voudig
werd „aanneerd“. Men bepaalde zich tot patrio-
tische demonstraties, zonder dat daarbij geweld
werd gepleegd. Doch de Japanse regering
besloot tot gruwelijke tegenmaatregelen. Teicht-
stellingen hadden in menigte plaats. Men had
het daarbij vooral op de christenen gemunt. In
het Christendom licht toch in kiem ook de vrij-
heidsgedachte. Inderdaad hadden ook Christenen
aan de vrijheidsdemonstraties deelgenomen.

Daarom richtte zich de vervolging vooral
tegen de belijders van den Christus. Mannen,
vrouwen, kinderen werden met knodden, bijzon-
der voor dit doel vervaardigd, geslagen, in
massa's werden zij doodgeschoten, of aan het
kruis geslagen, daaronder Koreaanische predi-
kanten, zelfs zendingen en missionaire artsen,
die voor de slachtoffers opkwamen en trachten
tusschenbeide te komen; kerken werden ver-
toest, verbrand, zelfs kinderen van de Zon-
dagschool werden niet gespaard.

Een aantal Koreaanische meisjes, die zich de
onterechte onhandelingen moesten laten wel-
gevalen, hebben zich met een noodkreet tot
president Wilson en de Vredesconferentie ge-
wend, met de bede, dat men zich naar lotaan-
trekke en haar volk recht doe. Vele Koreaan-
sche Christenen, zoo verklaarden zij, hadden,
vanhoudend aan hun geloof en aan hun liefde
tot het vaderland, grooten heldenmoed betoond.

Zal het baten? Japan wil ook behouden tot
den Volkenbond, die het einde van alle impe-
rialisme zijn moet! Maar als de Heere niet een
genadige wending in de geestes der machtheb-
bers en der volken werkt, dan blijft het ideaal
van het zelfbeschikkingrecht der volken slechts
een ijdel woord. De Heere ontferme zich over
de belijders Zijns Naams in Korea!

Gemengd Nieuws.

Irrigatiewerken in Palestina. Amerikaansche, En-
gelsche en Noorweegsche ingenieurs hebben groote
plannen voor het Heilige Land ontworpen. De
Noorweegsche ingenieur Hiorth wil een tunnel
bouwen, die 37 mijlen lang moet zijn, waardoor het
water der Middellandse Zee geleid zal worden
naar het lagere deel van het Jordaanland, en van-
daar door pijpen naar de Dode Zee, waar een
schroefrad de kracht van het stroomend water moet
omzetten in elektriciteit. Onder de stad Jeru-
salem doorgaande moet de tunnel twintig ton water per
seconde doorlaten om een kracht van 40.000 paarde-
kracht te ontwikkelen. De daardoor opgewekte
elektriciteit zou licht en kracht aan geheel Pale-
stina leveren. Ook zou deze voor een groot pom-
station bij het lager gedeelte van het meer van
Genesareth de droogdracht leveren; zij zou onbe-
perkte hoeveelheden van atmosferische stikstof
voortbrengen om het land vruchtbaar te maken;
ze zou ook machines in staat stellen asphalt te
halen uit de vlakke van Sodom en Gomorra. Het
resultaat moet dan zijn, dat Palestina weer het land
„vloeiend van melk en honig“ wordt.

Of er van deze plannen iets komen zal, is niet
te voorsagen. Wel is het nu reeds duidelijk, dat
het land van Palestina, na bevrijd te zijn van het
Turksche juk, ging opleven en hoopvol de toe-
komst te ontmoet gaat.

De grootste Bijbel van de wereld. De grootste
Bijbel van de wereld wordt in Engeland met de
hand geschreven. Aan het schrijven nemen 12.000
leidende mannen en vrouwen van Engeland deel,
in de eerste plaats de Koning en Koningin van
Engeland, de prins van Wales en de ministers van
de Kroon. Voor elk schrijver is bepaald, welk deel
van de Schrift van Genesis tot Openbaring hij
schrijven zal. Het formaat zal 5 voet 2 duim bij
3 voet 6 duim zijn, hij wordt in rood marokijn
leder gebonden.

Volgens het ontwerp zullen op den band de
wapens van de Graafschappen van Engeland en
Schotland in blauw en goud voorkomen. Het plan
om den grootsten Bijbel van de wereld te laten
schrijven, is uitgegaan van het Engelsche Bijbel-
genootschap, die hem gebruiken wil voor zijn Bij-
belverlichting in het jaar 1921. De vader van deze
gedachte, Rev. Pawell, schreef: „De Bijbel zal op
een grooten wagen geplaatst worden, die voor dat
doel gebouwd is en ook een kansel en een tribu-
ne voor sprekers bevat. Op die manier zal deze
Bijbel als een zinnig geslacht voor het Woord Gods
in versaf gelezen streken gebracht worden.“

Het komt ons voor dat de leidende mannen en
vrouwen in Engeland nog krachtiger getuigenis
aan het Woord Gods zouden geven, wanneer zij
er voor zorgden, dat de Duitse zendingen die
gedurende den oorlog verdreven werden en daar-
door niet meer in staat zijn om hun arbeid in En-
gelsche koloniën voort te zetten, opnieuw tot hun
arbeid konden ingaan. Er gingen in Engeland reeds
stemmen daarvoor op, maar ze vonden tot hertoe bij
leidende persoonlijkheden geen weerklank genoeg,
om verandering ten goede te brengen.

WINCKEL.

Officiële Berichten.

Vrije Universiteit.

Men schrijft ons:
Niet alleen het hoogtijvieren aan de Staats-
Universiteiten van het ongelofte was aanleiding
tot het oprichten van een Vrije Universiteit op
den grondslag van Gods Woord.

Dr. J. Wolter schrijft, in „Het wezen der
materie“ pag. 6: „Goed waarnemen is een zeer
moeilijke zaak. In de eerste plaats wegens het
beperkte en dikwijls gebrekkige onze zinnigen,
maar ook omdat wij telkens geneigd zijn aan
meningen en opvattingen, die wij bij ons on-
derzoek reeds meebegren, invloed te gunnen
op ons waarnemen.“

Geen mensch is er die niet met vooringenomen-
heid is belast, of deze gaaf bezit.

Hiervoor zouden kolommen druks met be-
wijzen kunnen aangevoerd worden, en er is pas
een werk verschenen dat als „memorie van toe-
lichting“ dienen kan tot bewijs, hoe ook zeer
geleerde mannen met vooringenomenheid zwaar,
zeer zwaar belast zijn, zelfs op het stuk der
geschiedenis“.

Bij de firma J. B. Wolters verscheen een
boek „Schets der Kerkgeschiedenis in tabellen“
waardoor men ook kan schrijven schets der
Kerkgeschiedenis in tabellen, niettegenstaande
Dr. A. M. Brouwer, Rector der N.d. Zending-
school, dit boek heeft samengesteld. Op pagina
44 s 126 leest men o.m. over Nederland.

1877. De groote petitie voor Christelijk
onderwijs:

Men wil de minderheid onderdrukken.

Bedoeld wordt zeker het volkspetitionnement
van 1878 tegen de wet Kappeler, welke wet
de onduidelijkheid van de minderheid, van het
jaar 1857 af, op de meest onrechtvaardige wijze
bestendigde. Verder:

1880. Vrije Universiteit in Amsterdam op
„Gereformeerden grondslag“.

„Dr. Kuypert schrijft sterk tegen afscheiding,
wil voor School en Kerk geen subsidie als in
„strijd met Gods ordoopantien“.

Dat er een groot verschil is tusschen ordon-
nantie en ordinantie had Dr. Brouwer zelfs in
Kramer's woordtoolk kunnen lezen.

Maar dat deze geleerde er toe komt om te
beweren, dat Dr. Kuypert geen subsidie wil voor
het lager onderwijs, geeft een klaar bewijs dat
deze Rector niets heeft gelezen van hegeen
hijsens den strijd voor het Vrije Onderwijs door
Dr. Kuypert is geschreven.

1885. „De Synode erkent de leerlingen aan
de Vrije Universiteit niet als wettig opgeleid.“
De beknoptheid waarmede hier de geschiedenis
wordt voorgesteld, doet zeer veel schade aan de
duidelijkheid en aan de waarheid.

Men zou het iets anders kunnen lezen en wel
zoo: 1885. De Synode van het Nederl. Kerke-
genootschap, gebouwen door een contract met de
gemeenteraad van Amsterdam, heeft geen be-
voegdheid om candidaten in de Godgeleerdheid
tot predikanten in genoemd genootschap toe te
laten.

Nog beknopter en nog onjuister is:

1886. Dr. Kuypert tracht den Kerkeraad van
Amsterdam aan-kerkelijke besluiten te doen
nemen: Dr. G. J. Vos doet 70 Kerkeradsleden
schorsen: „Dr. Kuypert pleit voor afscheiding“
„Dr. Brouwer is niet zoo in de war, dat
er twee Heren zouden noodig zijn om duidelij-
ke te maken hoe het allen voortingecomme-
nis is geweest die invloed heeft gehad op zijne
aanwinsten.“

1892. „Vereniging van doleerenden en af-
geschiedenen tot de „Gereform. Kerken v.
Nederl.“ (A en B) de niet instemmenden: Chr.
Geref. Kerk“ (C).

Ouweikeutung denkt men hier aan den raad:
„Het is noodig dat men de bekeerden der
woorden en zaken kent vóór men er over gaat
schrijven“.

Ten slotte:

„de bijzondere school gesubsidieerd“;
„